

לנו לנו ארץ זאת - ואנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות

גילה רצ'בסקי

לפניכם למידת חקר שבה תלמדו על זכותנו על ארץ ישראל, למה חזרנו לארץ ישראל לאחר אלפיים שנה שגורשנו ממנה? למה הקמנו דווקא בארץ ישראל מדינה ליהודים? ממה הכל התחיל? ולמה אנו נלחמים על ארצנו?

חלק ראשון - מבוא, מושגים בסיסיים (33 נק')

לפניכם שיר שכתב יונתן גפן בשנת 1973, ביצע את השיר אריק איינשטיין. השיר מתאר את היחסים המורכבים בין דור המייסדים שבנו את הארץ והבנים הממשיכים אותם.

קראו את מילות השיר והאזינו לשיר, ענו על השאלות שמתחתיו:

יכול להיות שזה נגמר סרטון השיר

מילים: יהונתן גפן. לחן: שם טוב לוי

יכול להיות שזה נגמר.

יכול להיות שזה נגמר.

אומרים שהיה פה שמח לפני שנולדתי

והכל היה פשוט נפלא עד שהגעתי

פלמ"ח, פינג'אן, קפה שחור וכוכבים

אנגלים, מחתרת וילקוט הכזבים

שפם ובלורית, כאפיה על צוואר, ירון זהבי

אלתרמן, תמר, בחורות יפות, מכנסיים קצרים

והיה להם בשביל מה לקום בבוקר

כי לנו, לנו, לנו ארץ זאת

כאן, איפה שאתה רואה את הדשא...

אומרים שהיה פה שמח לפני שנולדתי

והכל היה פשוט נפלא עד שהגעתי

אומרים שהיה פה שמח לפני שנולדתי,

והכל היה פשוט נפלא עד שהגעתי

שומר עברי על סוס לבן, בלילה שחור

על שפת הכינרת טרומפלדור היה גיבור

תל אביב הקטנה, חולות אדומים, ביאליק אחד

שני עצים שיקמים, אנשים יפים מלאים חלומות

ואנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות,

כי לנו, לנו, לנו ארץ זאת.

כאן, איפה שאתה רואה את הדשא

היו פעם רק יתושים וביצות

אמרו שפעם היה כאן חלום נהדר

אבל כשבאתי לראות לא מצאתי שום דבר

שאלות

1. א. בחרו מתוך השיר שני מושגים, אישים או אירועים היסטוריים שאתם לא מכירים. כתבו אותם, חפשו ברשת מידע עליהם, וכתבו ת.ז. למושג שבחרתם מתי, איפה, מה קרה/מי היה (2 נק')
 - ב. ציינו שני משפטים מתוך השיר המציגים את דור המייסדים של הארץ. הסבירו מדוע בחרתם במשפטים אלו? מה מאפיין לדעת יהונתן גפן דור זה? (6 נק')
 - ג. "ואנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות..." מה לדעתכם כוונת המשפט, הדגימו באמצעות דוגמה אחת מהשיר ודוגמה אחת המוכרת לכם. (4 נק')
 - ד. יכול להיות שזה נגמר? למה התכוון יהונתן גפן? הביעו עמדתכם על אמירה זו, הציגו את עמדתכם ונמקו אותה באמצעות עובדה אחת מתקופתנו. (3 נק')

2. מקור המושג ציונות :

קראו את קטע המידע שכתב ד"ר רוביק רוזנטל, בלשן, סופר ועיתונאי, ענו על השאלות המופיעות מתחת לקטע:

"ציון" היא שם מצודה שכבש דוד המלך, שנמצאת מדרום להר המוריה שבירושלים. בעקבות זאת ניתן השם הזה לירושלים כולה, ואחר כך לכל ארץ ישראל.

למה נבחרה המילה ציון ולא למשל "ארץ ישראל" או "ירושלים" כשם של התנועה הלאומית היהודית? הסיבה היא שציון מציגה את ארץ ישראל כסמל, כחלום. הנביא ישעיהו אומר: "לִמְעַן צִיּוֹן לֹא אֶחְשָׁה, (לא אשתוק עד שאני אגאל את העיר ירושלים, ולא אניח לעמים שמונעים את הגאולה מעם ישראל), וְלִמְעַן יְרוּשָׁלַם לֹא אֶשְׁקוּט".

בספר תהילים מופיע מזמור מפורסם: "עַל נִהְרֹת בָּבֶל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם־בָּכֵינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן". על ציון חולמים היהודים בגולה. יהודה הלוי (פילוסוף ומשורר יהודי, חי במאה ה-12 בספרד, בטולדו) כתב "ציון, הלא תִשְׁאָלֵי לְשָׁלוֹם אֲסִירִיךָ, דּוֹרְשֵׁי שְׁלוֹמֶךָ וְהֵם יָתֵר עֲדָרֶיךָ". שלום שבזי, משוררה של יהדות תימן במאה ה-17 כתב: "יום אֲזַכֶּרָה צִיּוֹן וַיִּהְיֶה לִּבִּי".

במאה ה-19 קמו בארצות אירופה ובארצות הברית תנועות של יהודים שבשמן הופיעה המילה ציון: "אחוות ציון", "אוהבי ציון", "בני ציון", "שיבת ציון", "אהבת ציון". הן התאגדו לתנועה בשם 'חיבת ציון'. אחר כך קמה התנועה הציונית, ובשנת 1890 הציע מלומד יהודי מאוסטריה, בשם נתן בירנבוים, את שמה של התנועה: 'ציונות'.

מעובד מתוך: הזירה הלשונית רוביק רוזנטל

שאלות :

2. א. מהו המקור למושג ציונות? על פי המושג ציונות, שער, מה הייתה מטרתה של התנועה הלאומית היהודית שהוקמה בסוף המאה ה-19 במזרח אירופה? (4 נק')

ב. צטטו מתוך השיר - יכול להיות שזה נגמר - שני משפטים שמבטאים את מטרתה של התנועה הציונית, הסבירו את בחירתכם. (4 נק')

3. זכות העם היהודי על ארץ ישראל מימי אברהם אבינו

ספר בראשית עוסק בזכות עם ישראל על ארץ ישראל, בפרק י"ב בספר בראשית ניתנה לאברהם הבטחה אלוהית ליצירת עם ולזכותו על ארץ ישראל.

קראו את הקטע מתוך בראשית פרק י"ב וענו על השאלה המצורפת:

(א) ויאמר יהוה אל־אברהם לֵךְ מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֵרָאָךְ: (ב) וְאֶעֱשֶׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְאֶבְרַכְךָ וְאֶגְדָּלְךָ שְׁמֹךְ וְהָיָה בְּרַכָּה:
(ד) וַיֵּלֶךְ אֲבֹרָם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאֲבֹרָם בְּרַחֲמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה בָּצֵאתוֹ מִחֶרֶן: (ה) וַיִּקַּח אֲבֹרָם אֶת־שָׂרִי אֲשֶׁתוֹ וְאֶת־לוֹט בְּרָאחִיו וְאֶת־כָּל־כּוֹשֶׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֶת־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־עָשׂוּ בְּחֶרֶן וַיֵּצְאוּ לְלֶכֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן.

מתוך ספר בראשית פרק י"ב

- הסבירו את הקשר ההיסטורי בין הקטע מתוך ספר בראשית י"ב לבין מטרות התנועה הציונית הבאות לידי ביטוי במושג ציונות. בססו את ההסבר על עובדה אחת (6 נק')

סוגי הקשרים היסטוריים:

- קשר סיבתי - סיבה ותוצאה - אירוע שקרה בעקבות אירוע, תהליך.
- קשר של פרט והכללה: האירוע הוא חלק מהתופעה.
- קשר של יישום (מימוש). יישום של רעיון.
- קשר רעיוני: שני רעיונות שמשלימים אחד את השני או מתנגדים.
- קשר של מכנה משותף. יש דברים משותפים בין התופעות, האירועים.
- קשר מנוגד - נושאים, תהליכים שנוגדים זה לזה.

4. מהי מולדת

קראו את הפירוש למושג מולדת, הסבירו מדוע ארץ ישראל היא מולדת העם היהודי? מה קושר את היהודים לארץ ישראל? מה קושר אותך, או את משפחתך לארץ ישראל? (2 נק')

... "מולדת היא ארץ שאדם מרגיש שהוא שייך אליה. בדרך כלל זו הארץ שבה אדם נולד וגדל. אפשר לראות זאת גם במילה עצמה. השורש של המילה מולדת הוא י.ל.ד, שהוא גם השורש של מילים רבות הקשורות לילדותו וללידתו של אדם. ואולם, לפעמים מולדת אינה הארץ שאתה נולד וגדל בה, אלא הארץ שאתה מרגיש קשר חזק אליה ורוצה לחיות בה. הצעירים שגדלו באירופה ורצו לעלות לארץ ישראל הרגישו שישראל היא המולדת שלהם..." מתוך הזירה הלשונית של רוביק רוזנטל

5. לסיכום חלק זה כתבו משהו אחד שלמדתם על הקשר בין העם היהודי לארץ ישראל שלא ידעתם. (2 נק')

חלק שני :- מחלום למעשה: ואנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות (36 נק')

לפניכם קטע מידע המציג את חלוקת ההיסטוריה היהודית בארץ ישראל לפי תקופות מימי המקרא עד סוף ימי בית שני. קראו את הקטע וענו על השאלות המצורפות:

תקופת האבות-שופטים, (1800-1000 לפני הספירה) סיפורי המקרא מתארים את נדודי האבות, אברהם, יצחק ויעקב, על-פי המסופר במקרא יצאו אברהם ובני משפחתו מאור פְּשָׁדִים (ליד שפך הנהר פרת), ונדדו בכיוון צפון מזרח - עד שהגיעו לחרן (אזור תורקיה), ומשם - לארץ כנען (ארץ ישראל) גם לאחר שאברהם מתיישב בארץ, הוא וצאצאיו ממשיכים לנדוד באזור, ומגיעים בנדודיהם לשכם, לבאר שבע, לחברון ולמצרים. בין סיפורי האבות (ספר בראשית) לתקופת השופטים (ספר שופטים) משתרעים סיפורי המקרא המתארים את בני ישראל במצרים, את יציאת מצרים, את מעמד הר סיני והנדודים במדבר ואת הכניסה לארץ והתנחלות בה. תקופת השופטים (המאות 12-11 לפני הספירה): תקופה זו מציינת את ראשית התהליך של גיבוש האומה הישראלית, שהיה מבוסס בשלב זה על ארגון שְׁבֵטִי וטריטוריאלי, 12 השבטים. כפי שמתואר בספר שופטים, עמדו בראש השבטים מנהיגים מקומיים - "שופטים" תקופת הבית הראשון, (1000-586 לפני הספירה) תקופת הבית הראשון היא תקופת המלוכה הישראלית שנמשכה כ- 400 שנה, והיא נחלקת לשלוש תקופות מְשָׁנָה:

- ימי הממלכה המאוחדת - מלכות דוד (1004-965 לפני הספירה בערך) ומלכות שלמה (965-928 לפני הספירה בערך). במהלך מלכות שלמה נבנה בית המקדש הראשון.
- תקופת מלכויות ישראל ויהודה לאחר הפילוג (928-720 לפני הספירה). בתקופה זו התקיימו שתי ממלכות אחיות ויריבות: ממלכת יהודה, שנשלטה בידי מלכים מבית דוד ובירתה - ירושלים; וממלכת ישראל, ששלטה על מרכז ארץ ישראל וצפונה, ונשלטה בידי שושלות מתחלפות. עיר הבירה של ממלכת ישראל (החל בימי עמרי, 882-871 לפני הספירה) - הייתה שומרון.

- **תקופת מלכות יהודה - מחורבן ממלכת ישראל בידי סרגון השני מלך אשור בשנת 720 לפני הספירה ועד לחורבן יהודה בידי נבוכנאצר מלך בבל בשנת 586 לפני הספירה.**

תקופת הבית השני, (586 לפני הספירה עד 70 לספירה) תקופת בית שני נמשכה כ- 700 שנה, חיי היהודים התרכזו בבית המקדש השני שהוקם בירושלים ע"י כורש מלך פרס, בתקופת בית שני שלטו 3 אימפריות גדולות: הפרסית, ההלניסטית (היוונית) הרומאית, כל אחת מהאימפריות השפיעה על התרבות והדת היהודית, בתקופה זו זכה העם היהודי ל-77 שנות עצמאות מדינית בארץ ישראל עם הקמת הממלכה החשמונאית . בשנת 70 לפני הספירה מרד העם היהודי באימפריה הרומאית התוצאה הייתה חורבן בית המקדש השני, שריפת ירושלים וגלות מהארץ של רבים מהעם היהודי. תקופת המשנה והתלמוד, המאות 1-6 לספירה תקופת המשנה והתלמוד נמשכה כ- 600 שנה, ובה נוצרה ספרות חז"ל הגדולה והענפה, ונכתבו שתיים מן היצירות הגדולות של העם היהודי - המשנה והתלמוד, ליתר דיוק - שני התלמודים: התלמוד הבבלי והתלמוד הירושלמי (ר' להלן). שתי יצירות אלה נתנו לתקופה את שמה - תקופת המשנה והתלמוד. ראשיתה של התקופה - בימי השלטון הרומי בארץ ישראל, וסיומה - עם הכיבוש המוסלמי בתחילת המאה ה - 7 לספירה את ארץ ישראל. מרבית העם היהודי מאז חורבן הבית השני התפזר בגולה מחוץ לארץ ישראל, אך עם זאת במהלך 2000 שנות גלות חיו בארץ ישראל יהודים . מעובד מתוך: אתר הספריה הוירטואלית מטח
--

שאלה :

6. בסוף המאה ה-18 נוצרה התנועה הלאומית היהודית - התנועה הציונית, הסבר על פי הקטע מדוע האנשים שהאמינו בציונות חלמו לשוב לארץ ישראל? (התבססו על שתי עובדות היסטוריות מתוך קטע המידע) (6 נק')

7. העבריות החדשה בארץ ישראל - בתקופת העלייה הראשונה (1881 - 1904)

לפניכם שיר שכתב יצחק אפשטיין בשנת 1902, יצחק אפשטיין עלה בעלייה הראשונה לארץ ישראל, היה מורה ומנהל בית הספר העברי בראש פינה משנת 1899. אפשטיין היה מורה חלוץ בארץ ישראל שיצר והנחיל את השפה העברית- השפה הלאומית. המילים נדפסו בעיתון "עולם קטן" (עולם קטן הוא העיתון העברי הראשון לילדים. מטרתו להנחיל את השפה העברית לילדי ארץ ישראל בתקופת העלייה הראשונה). השיר נכתב עבור הילדים בראש פינה.

קראו את השיר וענו על השאלות המצורפות :

עֲבָרִים אֲנַחְנוּ... שְׁמָה נִקְרָאָה, אֵף גַּם נִכְתָּבָה שְׁמָה נִשְׁרָה, אֵף גַּם נִשְׁחַקָה! עֲבָרִים אֲנַחְנוּ... שְׁמָה נִדְלָגָה, אֵף גַּם נִפְלָה שְׁמָה נִשְׁמַחָה, אֵף גַּם נִבְכָּה! עֲבָרִים אֲנַחְנוּ... שְׁמָה נִלְמְדָה, נְבִינָה, נִדַּע מָה טוֹב וּמָה רָע, מָה אֶמֶת וּמָה לֹא! עֲבָרִים אֲנַחְנוּ... שְׁמָה נִלְמְדָה, נְבִינָה, נִדַּע: יִשְׂרָאֵל עִמָּנוּ, אֲדֹנֵי אֱלֹהֵינוּ! עֲבָרִים אֲנַחְנוּ	עֲבָרִים אֲנַחְנוּ: עֲבָרִית נִדְבָרָה עֲבָרִית נִלְמְדָה, עֲבָרִית נִזְמָרָה! יְלָדִים אֲנַחְנוּ, עֲבָרִים קִטְנִים נַעֲרִים יְהוּדִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל! עֲבָרִים אֲנַחְנוּ... עֲבָרִים אֲבוֹתֵינוּ, עֲבָרִים גַּם אֲנוּ חֲמֵשׁ תּוֹרָתֵנוּ, עֲבָרִית שְׁפָתֵנוּ! עֲבָרִים אֲנַחְנוּ... הֶבְהָה, יְלָדִים, הֶבְהָה נִרוּצָה אֶל בֵּית הַסֵּפֶר וְאַחֵר הַחוּצָה! עֲבָרִים אֲנַחְנוּ... אֲחִים אֲנַחְנוּ, אֲחִים כָּלֵנוּ הַמּוֹרָה אֲבִינוּ, בֵּית סֵפֶר בֵּיתֵנוּ!
---	--

מתוך: זמרשת

שאלות:

7. א. כיצד השיר מבטא את המשפט ואנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות? (4 נק')
- ב. מהו החלום של התנועה הציונית בסוף המאה ה-19 הבא לידי ביטוי בשיר? (4 נק')
- ג. כיצד מילות השיר מבטאות את ציר הזמן היהודי? הדגימו באמצעות שתי דוגמאות מתוך ציר הזמן היהודי. (6 נק')
- ד. כיצד זהות המחבר ומטרת חיבור השיר באים לידי ביטוי בשיר, הסבירו באמצעות שתי דוגמאות. (4 נק')

8. ארץ ישראל, 1913

לפניכם סרט תעמולה ציוני שבמשך מספר שנים זכה להצלחה גדולה

מבט יוצא דופן על חלוצי העלייה הראשונה והשנייה נחשף לראשונה בסרט זה, שנוצר באודסה ביוזמת נוח סוקולובסקי וחברת המזרח לקראת הקונגרס הציוני ה-11 בווינה. הצילומים התקיימו בפלשתינה א"י באביב 1913 ותיעדו את היישוב העברי הישן והחדש ביהודה, בשפלה ובגליל. הסרט הוקרן בהצלחה באירופה ערב מלחמת העולם הראשונה, ולאחר המלחמה נעלמו עקבותיו. הוא התגלה מחדש בפריז בשנת 1997 על ידי יעקב גרוס, במאי סרטי תעודה וחוקר הסרט העברי. עבודת השימור והשחזור נעשתה תוך שיתוף פעולה עם הארכיון הישראלי לסרטים בסינמטק ירושלים.

מתוך: ארכיון הסרטים הישראלי

צפו בסרטון וענו על השאלות המצורפות :

ארץ ישראל 1913 מצגת

שאלות

א. כיצד מטרת יצירת הסרט משפיעה על מה שמוצג בו? התבססו על 2 דוגמאות מתוך הסרט. (6 נק')

ב. בחרו מתוך הסרטון אחת מתוך האפשרויות הבאות : אישיות , אירוע , פעולה

קראו באינטרנט מידע על מה שבחרתם. הסבירו את הקשר בין מה שבחרתם לרעיון המרכזי של המשפט -
אנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות, בססו תשובתכם על עובדה אחת היסטורית. (7 נק')

סוגי הקשרים היסטוריים :

- קשר סיבתי- סיבה ותוצאה – אירוע שקרה בעקבות אירוע, תהליך.
- קשר של פרט והכללה : האירוע הוא חלק מהתופעה .
- קשר של יישום (מימוש). יישום של רעיון.
- קשר רעיוני : שני רעיונות שמשלימים אחד את השני או מתנגדים.
- קשר של מכנה משותף. יש דברים משותפים בין התופעות, האירועים.
- קשר מנוגד – נושאים , תהליכים שנוגדים זה לזה

חלק שלישי - תקופת המנדט הבריטי - צמיחה ושגשוג של היישוב היהודי (31 נק')

קראו את קטע המידע ונסחו שאלה שמסקרנת אתכם על המנדט הבריטי בארץ ישראל

מנדט^[i] בריטי בארץ ישראל

ב- 1920 התחילה תקופת הממשל הבריטי בארץ ישראל, הממשל הבריטי בארץ ישראל היה כפוף למשרד המושבות (משרד ממשלתי) של בריטניה. שנתיים מאוחר יותר ביולי 1922 אישר חבר הלאומים^[ii] את כתב המנדט על ארץ ישראל. וכך בריטניה קיבלה את הזכות לשלוט על ארץ ישראל .

בארץ ישראל , בשטח שממערב לנהר הירדן, היה רוב ערבי ומיעוט יהודי. מעריכים כי בשנת 1919 היו בארץ ישראל 56.000 יהודים וכ- 600,000 ערבים. בסיום המנדט בשנת 1948 היו בא"י כ-650,000 יהודים וכמיליון שלוש מאות אלף ערבים.

על בריטניה הוטלה חובה להכין את היהודים ואת הערבים לעצמאות. ולהבין כי שלטונה הוא זמני.

[i] מנדט : ייפוי כוח. סמכות לשלוט ולהכין את המקומיים לעצמאות.

[ii] חבר הלאומים : ארגון בינלאומי ראשון שהוקם אחרי מלחמת העולם הראשונה שנועד לשמור על השלום ועל הביטחון העולמי.

התמורות שחלו ביישוב היהודי בתקופת המנדט הבריטי

9. התבוננו בטבלה בעמוד הבא, המציגה את מצב היישוב היהודי בארץ ישראל לפני המנדט הבריטי ומצב היישוב היהודי כעבור 25 שנה של מנדט בריטי.

א. מהם השינויים שחלו ביישוב היהודי ב-25 שנות המנדט בתחומים: כלכלי, צבאי, דמוגרפי? (הציגו לפחות 3 שינויים) (5 נק')

ב. כתבו שתי מסקנות שהסקתם מהמידע בטבלה על היישוב היהודי בתקופת המנדט הבריטי. (4 נק')

ג. בחרו שינוי אחד שחל ביישוב היהודי בתקופת המנדט. בחרו מתוך ספר הלימוד קטע מקור מילולי או חזותי שמבטא שינוי זה. ציינו את שם המקור, עמ' בספר.

הסבירו כיצד המקור מבטא את השינוי שבחרתם? (6 נק')

התמורות שחלו ביישוב היהודי בתקופת המנדט הבריטי

מצב היישוב היהודי בארץ ישראל ב-1945	מצב היישוב היהודי בארץ ישראל ב-1917 (לפני המנדט הבריטי)
אוכלוסייה של כ-550,000 מול כ-1,200,000 ערבים.	אוכלוסייה של כ-60,000 יהודים מול כ-600,000 ערבים
התיישבות בערים עבריות, מושבות חצי עירוניות, קיבוצים ומושבים. כ-26% מהאוכלוסייה היהודית ביישובים כפריים.	התיישבות בשכונות במספר ערים מעורבות, כ-30 מושבות ומספר יישובים שיתופיים. כ-13% מהאוכלוסייה היהודית ביישובים כפריים.

האוכלוסייה היהודית מקיימת משק מפותח חצי תעשייתי, היישוב היהודי מקיים מערכת כלכלית עצמאית ונפרדת מן המשק הערבי. הייצור החקלאי מספק כמחצית מצורכי היישוב וכן אספקה לצבא בריטי של יותר מ-100,000 איש.	האוכלוסייה היהודית ברובה עוסקת בשרותים ובמסחר ותלויה בחקלאות ובמסחר ערבי לקיומה.
היישוב בנוי כקהילה פוליטית מרובת מפלגות. ליישוב גופים ייצוגיים נבחרים, כגון אספת נבחרים (רשות מחוקקת) ועד לאומי (רשות מבצעת) והנהלה ציונית, היוצרים מסגרת דומה למדינה. היישוב היה מדינה שבדרך.	היישוב מורכב מאוסף קהילות ויישובים ללא ארגון ייצוגי או הנהגה מוסמכת. קיימות בארץ שתי מפלגות פועלים.
הוקם ארגון ה"הגנה", ארגון צבאי מחתרתי חצי רשמי שיש בו כ-30,000 חברים. הארגון כפוף להנהגת היישוב. קמו עוד שתי מחתרות קטנות: "אצ"ל ולח"י", המונות יחד כ-3000 לוחמים.	היישוב תלוי תלות מוחלטת בשלטון בענייני ביטחון, במושבות פועל ארגון שמירה קטן – "השומר".
היישוב מנוהל תחת שלטון נציב בריטי, הכפוף לכתב המנדט.	היישוב נתון תחת ממשל צבאי בריטי, האדיש לציונות.
האוכלוסייה וההנהגה הערבית בארץ ובמזרח התיכון נתונות בעימות גלוי עם הציונים והבריטים על עתיד הארץ.	האוכלוסייה וההנהגה הערבית מגלות אדישות כלפי היישוב היהודי והציונות.

מעובד על פי: אליעזר דומקה, חנה אורבך, צפריר גולדברג, מרכז שז"ר, **בונים מדינה במזרח התיכון**, מרכז שז"ר, 2009, עמ' 11

10. קראו בעמ' 41-42 בספר הלימוד וענו על השאלות הבאות:

- א. הסבירו מה עמד בבסיס העוינות בין היהודים לערבים בארץ ישראל?
(4 נק')
- ב. כיצד הסבירו הערבים את התנגדותם להקמת מדינה יהודית בארץ ישראל?
(2 נק')

11. לסיכום העבודה: לנו לנו ארץ זאת -ואנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות (10 נק')

- הסבירו במילים שלכם מהי זכותינו על הארץ? התבססו על 3 עובדות היסטוריות.
- בחרו מהאינטרנט שיר, או כרזה שמבטאת את הזכות שלנו על הארץ.

הדביקו את השיר או הכרזה והסבירו את בחירתכם?

מחווון מטלת הערכה יא תשפד –

לנו לנו ארץ זאת - ואנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות

שם התלמיד/ה _____

שאלה	אפשרויות הערכה	הערכה
1. א. בחרו מתוך השיר שני מושגים, אישים או אירועים היסטוריים שאתם לא מכירים כתבו אותם, חפשו ברשת מידע עליהם, וכתבו ת.ז למושג שבחרתם מתי, איפה, מה קרה/מי היה 2 נק'	אירוע או מושג 2 נק'	
ב. ציינו שני משפטים מתוך השיר המציגים את דור המייסדים של הארץ. הסבירו מדוע בחרתם במשפטים אלו? מה מאפיין לדעת יהונתן גפן דור זה? 6 נק'	3 נק' לשני משפטים מאפיין לדור המייסדים 3 נק'	
ג. "ואנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות..." מה לדעתכם כוונת המשפט, הדגימו באמצעות דוגמה אחת מהשיר ודוגמה אחת המוכרת לכם. (4 נק')	תשובה עם דוגמה 4 נק'	
ג. יכול להיות שזה נגמר? למה התכוון יהונתן גפן? הביעו עמדתכם על אמירה זו, הציגו את עמדתכם ונמקו אותה באמצעות 2	משמעות המשפט 1 נק' עמדה + עובדה 2 נק'	

	עובדות מתקופתנו. (3 נק') 2. א. מהו המקור למושג ציונות? על פי המושג ציונות, שער, מה הייתה מטרתה של התנועה הלאומית היהודית שהוקמה בסוף המאה ה-19 במזרח אירופה? (4 נק') 2 נק' – מקור השם ציונות (מצודת ציון בירושלים) 2 נק' מטרת התנועה הציונית	
	ב. צטטו מתוך השיר - יכול להיות שזה נגמר שני משפטים שמבטאים את מטרתה של התנועה הציונית, הסבירו את בחירתכם. (4 נק') 2 נק' לכל משפט המבטא את מטרת התנועה הציונית	
	3. הסבירו את הקשר ההיסטורי בין הקטע מתוך ספר בראשית י"ב לבין מטרות התנועה הציונית הבאות לידי ביטוי במושג ציונות. בססו את ההסבר על עובדה אחת (4 נק') קשר היסטורי תואם -2נק' הסבר מבוסס על עובדה אחת – 4נק'	
	4. קראו את הפירוש למושג מולדת, הסבירו מדוע ארץ ישראל היא מולדת העם היהודי? מה קושר את היהודים לארץ ישראל? מה קושר אותך, או את משפחתך לארץ ישראל? (2 נק') פירוש 1 נק' מה קושר אותך - 1 נק'	

	2 נק'	5. לסיכום חלק זה כתבו משהו אחד שלמדתם על הקשר בין העם היהודי לארץ ישראל שלא ידעתם. (2 נק')
	הסבר למה 3 נק' 2 עובדות – 3 נק'	6. בסוף המאה ה-18 נוצרה התנועה הלאומית היהודית - התנועה הציונית, הסבר על פי הקטע מדוע האנשים שהאמינו בציונות חלמו לשוב לארץ ישראל? (התבססו על שתי עובדות היסטוריות מתוך קטע המידע) (6 נק')
	הסבר המשפט 2 נק' ביטוי בשיר תואם 2 נק'	7. א. כיצד השיר מבטא את המשפט ואנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות? (4 נק')
	החלום בשיר 2 נק' ביטוי בשיר 2 נק'	ב. מהו החלום של התנועה הציונית בסוף המאה ה-19 הבא לידי ביטוי בשיר? (4 נק')
	התייחסות לארץ האבות, שפה עברית, היסטוריה 3 נק' שתי דוגמאות 3 נק'	ג. כיצד מילות השיר מבטאות את ציר הזמן היהודי? הדגימו באמצעות שתי דוגמאות מתוך ציר הזמן היהודי. (6 נק')

	הזהות מחנך רוצה להעביר את המסר לחנך לאהבת הארץ לשפה העברית 2 נק' מטרת החיבור – 2 נק'	ד. כיצד זהות המחבר ומטרת חיבור השיר באים לידי ביטוי בשיר, הסבירו באמצעות שתי דוגמאות. (4 נק')
	מטרת הסרט – להפיץ ולשבח את ההתיישבות בארץ לנציגי התנועה הציונית להוביל לתרומות, עלייה 3- נק' 2 דוגמאות 3 נק'	8 א. כיצד מטרת יצירת הסרט משפיעה על מה שמוצג בו? התבססו על 2 דוגמאות מתוך הסרט. (6 נק')
	הקשר – 2 נק' הסבר הקשר + עובדה אחת 5 נק'	ב. בחרו מתוך הסרטון <u>אחת</u> מתוך האפשרויות הבאות : אישיות, אירוע, פעולה קראו באינטרנט מידע על מה שבחרתם. הסבירו את הקשר בין בחירתכם לרעיון המרכזי של המשפט - אנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות, - בססו תשובתכם על עובדה אחת היסטורית . (7 נק')
	שני שינויים – 4 נק' שינוי שלישי 1 נק'	9א. מהם השינויים שחלו ביישוב היהודי ב-25 שנות המנדט בתחומים : כלכלי, צבאי, דמוגרפי ? (הציגו לפחות 3 שינויים) (5 נק')
	2 נק' לכל מסקנה	ב. כתבו שתי מסקנות שלמדתם מהטבלה על היישוב היהודי בתקופת המנדט הבריטי. (4 נק')

	מקור תואם 2 נק' מראה מקום- 1 נק' הסבר – 3 נק'	ג. בחרו שינוי אחד שחל ביישוב היהודי בתקופת המנדט, בחרו מתוך ספר הלימוד קטע מקור מילולי או חזותי שמבטא שינוי זה. ציינו את שם המקור, עמ' בספר, הסבירו כיצד המקור מבטא את השינוי שבחרתם? (6 נק')
	הסבר – 4 נק' ויכוח טריטוריאלי על ארץ ישראל 2 לפחות 2 טיעונים נק'	10. א. הסבירו מה עמד בבסיס העוינות בין היהודים לערבים בארץ ישראל? (4 נק') ב. כיצד הסבירו הערבים את התנגדותם להקמת מדינה יהודית בארץ ישראל? (2 נק')
	הסבר המבוסס על 3 עובדות 6 נק' שיר או כרזה תואמים- 1 נק' הסבר הבחירה – 3 נק'	11. לסיכום העבודה : לנו לנו ארץ זאת -ואנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות(10 נק') - הסבירו במילים שלכם מהי זכותנו על הארץ ? התבססו על 3 עובדות היסטוריות . - בחרו מהאינטרט שיר, או כרזה שמבטאת את הזכות שלנו על הארץ . הדביקו את השיר או הכרזה והסבירו את בחירתכם?

--	--	--